

Winter 2014

Winter

"Uit het Volle Leven"

Uit het Volle Leven

Berichten uit Vortum-Mullem

39e nieuwsbrief van oogsttuin In het Volle Leven

Winter2014

Inhoud

<u>Van de redactie</u>	2
<u>Agenda</u> <u>Kruidenwork-shop</u> <u>Oproepen</u> <u>Winteroogstdag</u>	3
<u>Gedicht</u>	4
<u>Een wens</u>	5-7
<u>Algemene info In het Volle Leven</u>	7

Van de redactie

Weet je wat ook zo heerlijk is aan de tuin "in het Volle Leven"? Iedere keer als ik oogst, kook en eet van de prachtige gewassen, ben ik me er ook bewust van dat "het wél kan": een gezonde aarde en een gezond gewas, een faire prijs, ook voor de tuinder. Niet van de ene op de andere dag, maar in een proces dat we samen dragen en vorm geven. Een proces waarin de natuur, waar we zelf deel van zijn en ons hier ook kunnen voelen, geëerbiedigd wordt en bewaard.

Mijn mening is dat als we de natuur geweld aandoen om aan onze wensen te voldoen - ik denk bv. aan de enorme behoefte aan vlees en eieren die tot grote, mondiale problemen leidt - de natuur ons via ziekten en plagen laat weten dat het anders moet. En dat kán, volgens mij, als we eerst onze wensen bijstellen. Ik ben er zeker van dat we er zelf gezonder van worden en dat meteen ook een eerlijke verdeling van de grond en het wereldwijd geproduceerde voedsel, tot stand komt. Groenten, granen en peulvruchten, geteeld voor directe menselijke consumptie en niet voor dieren. Mag het een onsje minder zijn?

Je hebt het misschien al gezien: de lente nieuwsbrief van 2015 is de veertigste die de tuin uitbrengt. Wie schrijft, die blijft....;-) Wil je aan deze mijlpaal ook wat aandacht besteden via die komende nieuwsbrief, dan is je bijdrage van harte welkom bij mij.

Beste lezer en mede-oogster, ik wens jou en ieder die je dat zelf ook toewenst, een Warm en Licht Kerstfeest. En een Nieuw Jaar waarin wensen en dromen tot leven komen.

Carmen ten Have, info@kenjevoeding.nl

Agenda

De wintertijd is bij uitstek geschikt om plannen te maken voor het nieuwe seizoen. Voor al die activiteiten waar we - naast het genieten en oogsten van de tuin - zin in hebben en tijd voor willen maken. Als lid en ook met familie, vrienden of kennissen en burens om hen kennis te laten maken met de tuin. Die plek waar je zelf waarschijnlijk al vaker enthousiast over verteld hebt en waarvan ze bij jou de oogst hebben mogen proeven.

In de jaarvergadering is een aantal ideeën (weer) geopperd en in de volgende nieuwsbrief kunnen we waarschijnlijk een voorlopige planning opnemen. Werk in uitvoering!

Heb je nog suggesties en wil je ook actief een bijdrage leveren aan de uitvoering daarvan, dan graag je bericht aan Hans.

Kruiden-workshop i.o.

Deze winter wil ik tijd besteden om weer "iets" op stapel te zetten met kruiden, in de vorm van een workshop en/of presentatie. Het is me duidelijk dat een aantal deelnemers van destijds graag een follow-up hebben. Ik vind het zelf ook leerzaam en leuk om te doen, dus dan moet het ook gaan lukken. Ik ben van plan kruiden in relatie tot de bereiding van verschillende granen (als muesli, brood of maaltijdcomponent) in het voetlicht te plaatsen. Houd de agenda voor 2015 in de gaten!

Carmen.

Oproepen

Wie ??

- wil komend seizoen mee helpen in de kas? Het gaat om eens in de paar weken, 1 tot 1 ½ uur werk;
- heeft er zin om komend seizoen ook een 'taartpunt' te verzorgen in de kruidentuin;
- hebben er zin om 'een slinger te geven' aan het her-opstarten van de oogstborrel;
- wil het zomerse 'koken op de tuin' organiseren;
- wil er met Margriet in het najaar in Boxmeer op de streekmarkt staan;
- zijn er handig en willen Hans helpen met de bouw van het afdak ?

Hans

Winteroogstdag

"Knolrapen, lof, schorseneren en prei." Deze woorden en de bijbehorende melodie van drs. P. klonken in mijn hoofd, toen ik weer naar huis reed, na de winteroogstmiddag op 29 november. Het schorseneren-landje hebben we helemaal leeg gehaald, maar ook de pastinaken, de laatste winterwortelen, de aardperen, de knolselderij en de bieten. Al wroetend met riek of schop bleek er soms veel meer in de grond dan ook Hans dacht. De prei bleek al op-geogst vóór de winteroogstdag. Het was aangenaam, zo samen werkend, pratend en lachend, in de zon, onder de blauwe lucht en de kwetterend overvliegende trekvogels. De voorbode van de naderende winter. Voor de inwendige mens was door deze en gene gezorgd en daar hebben we, zittend aan de grote tafel en later bij een mooi vuurtje, van genoten! Carmen.

Dit gedicht doet alvast denken aan een winter met ijs en kou en dan bij thuiskomst die overheerlijke kop soep, die je dan weer helemaal verwarmt en energie geeft. Wie weet wat deze winter brengt!?

Erwtensoep

Mijn moeder die je verder met geen stok het ijs op kreeg
kookte in het schaatsseizoen enorme pannen erwtensoep
en deelde deze uit vanaf de steiger voor ons zomerhuisje

de soep genoot een faam tot ver achter de dijken
men reed er graag een plas voor om of kluunde zich de bramen
een enkeling trotseerde een nat pak onder de brug

slechts éénmaal is zij ingegaan op een verzoek om het recept
een vage kennis wou het sturen naar zijn zus in Amerika

in de lente kregen we een kaart: *we really enjoy your erwtensoep,
we nemen elke dag een stukje bij de koffie*

Ingmar Heytze 1970

Uit: Het ging over rozen. Podium, Amsterdam 2002

Een wens.

In de jaarvergadering zou ik een inhoudelijk verhaal houden over biologische landbouw. Dat is er, i.v.m. de tijd, niet van gekomen. Ik ga nu dit verhaal niet in de nieuwsbrief vertellen, maar ik zal er wel de kerngedachte uit meenemen.

Je kunt een begrip als 'biologische landbouw' omschrijven als een serie concrete, aanwijsbare maatregelen: het gebruik van biologisch gecontroleerde mest, zaai- en plantgoed en het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen. Hiermee heb je de biologische landbouw een duidelijk gezicht gegeven en weet je precies of iemand een bio-boer is of niet. En om het nog duidelijker te maken, plakt de bio-boer ook nog een EKO-sticker op zijn product. Geweldig: we weten precies waar we aan toe zijn!

Even een kort uitstapje: een bioloog bestudeert het leven. 'Bio' betekent immers leven. Nu is het zo dat tal van biologen hun arbeidstijd slijten in laboratoria en daar inderdaad vormen van leven bestuderen. De ontwikkeling in de wetenschap is inmiddels zo ver gevorderd, dat vrijwel iedere bioloog een specialist is geworden. Hij of zij bestudeert een deel van het hele spectrum. Iemand heeft ooit gezegd over specialismen: we weten steeds meer over steeds minder.

Dezelfde ontwikkeling kun je waarnemen in de landbouw. Ik praat nog geregeld met leeftijdsgenoten, van wie de vader nog een gemengd bedrijf had: koeien, varkens, kippen en een tuin. Binnen een of twee generaties is dit gemengde bedrijf weggevaagd. Hier in Brabant is men zich gaan toeleggen op de intensieve veehouderij, en dan met name op de varkens. Eerst gingen de koeien en de kippen er uit, vervolgens werd de tuin een kleine moestuin en na nog een aantal jaren werd er ook binnen de varkenshouderij zelf verder gespecialiseerd: de een doet in 'opfokzeugen', de ander in 'afmesten'.

Samenhang

Rode draad in deze voorbeelden, en je kunt nog veel meer voorbeelden aandragen, is dat de samenhang verdwenen is. De specialist isoleert zijn partje. Op dit mechanisme is zelfs een wetenschappelijke methode gebaseerd, nl. de analyse: het uit elkaar trekken van onderdelen en het apart bestuderen van die onderdelen. Ik denk dat deze gedachte berust op een illusie. Om het maar even kort door de bocht te zeggen: alles hangt met alles samen. Sterker nog: het gáát om die samenhang.

Voor mij is de essentie van landbouw, of dat nu gangbaar, biologisch of biologisch-dynamisch is, dat je als boer het leven verzorgt. En iedere vorm van leven in de tuin hangt met elkaar samen. Ze beïnvloeden elkaar, eten elkaar op, bestuiven elkaar, bevruchten elkaar, dienen elkaar. Dat gebeurt tussen planten onderling (de vruchtwisseling is hier op gebaseerd) en tussen dieren en planten. En natuurlijk ook tussen mensen en planten en dieren. Ieder levend wezen heeft karakteristieke eigenschappen. Zo is bij een kip misschien wel de meest karakteristieke eigenschap dat ze scharrelt. Door dit scharrelen is zij kip. En ze scharrelt met haar snavel. Met die snavel pikt ze niet alleen voedsel, maar die snavel is een bijzonder fijngevoelig waarnemingsorgaan. Ze 'kijkt' eigenlijk met haar snavel. Vrij logisch dus dat je, als biologische ('levens') boer die kippen verzorgt, haar snavel intact laat en er alles aan doet dat de kip volledig zichzelf kan zijn.

Dienen of heersen

Nu komen we op een punt, dat we raken aan de samenhang tussen mens en dier. Want wat wil ik als boer? Wil ik, even gecharcheerd, vanachter mijn bureau 100.000 eieren produceren en heb ik voor die doelstelling 10.000 kippen nodig. En ga ik vervolgens, met de rekenmachine in de hand, uitrekenen wat deze kippen mij kosten aan voer, schoonmaakmiddelen, electra, enz.. Dan is de stap niet zo groot om te gaan bedenken 'wat nou als ik die kippen op een iets kleinere oppervlakte bij elkaar zet, dan scheelt me dat toch zoveel Kwh aan stroom en zoveel stalruimte en kan ik zelfs nog meer kippen nemen...' En deze maatregel leidt dan uiteindelijk tot het afbranden van snavels. Anders pikken de kippen elkaar immers dood uit verveling? Het een leidt tot het ander. En alles begint bij een gedachte. Wie staat centraal?

Is het een ouderwetse gedachte dat wij mensen rentmeesters zijn? Dat wij de verantwoordelijkheid hebben het leven hier op aarde te verzorgen? Los van de gedachte kun je ook zeggen dat het een feit is dat de veestapel afhankelijk is van de boer. Net zoals het een feit is dat een kind afhankelijk is van zijn ouders. Ook een kind kun je in een bepaald programma duwen. Wat helaas ook gebeurt in het onderwijs. Dit is voor mij de leidende gedachte in het dagelijks tuinieren: het leven staat centraal en ik heb de intentie dienend te zijn naar dit leven. Dat betekent concreet dat ik kijk naar een plant, naar de specifieke eigenschappen van die plant en naar haar behoeften. En ik breng die behoeften niet terug tot drie letters: NPK (stikstof, fosfor, kalium). Een plant is, net als een mens, prima in staat om zelf haar kostje bij elkaar te scharrelen. Ze haalt met haar wortels precies die mineralen uit de bodem, die ze nodig heeft. Dus mijn taak als biologische tuinder is niet haar aan het infuus te leggen, maar te zorgen voor een evenwichtige bemesting en verzorging van de bodem. Daarmee verzorg ik het bodemleven, alle diertjes in de grond die met de mest aan de gang gaan. Hun beweeglijkheid en processen zorgen voor warmte en leven in de bodem en maken het voedsel beschikbaar voor de plant.

Waarnemen

Mijn werk als tuinder bestaat dus eigenlijk voor een belangrijk deel uit waarnemen. Waarnemen en met rust laten. Iedere onevenwichtigheid, en dat kan een ziekte zijn, maar ook een te grote oppervlakte met één gewas, wordt door de natuur opgeruimd. Een sla-plant die staat te verdrogen, omdat de bodem te verdicht is, omdat ik er met de tractor op ben gegaan toen het te nat was, zendt signalen uit naar haar omgeving. Vergelijk het met een ziek mens, die begint te ruiken uit de mond en uit de huid. De natuur reageert op dit signaal en stuurt, in het geval van de sla, luizen er op af. Als je goed kijkt zie je dat met name de 'zwakke broeders' slachtoffer zijn. En de natuur zorgt er ook weer voor dat de luizen geen plaag worden door lieveheersbeestjes er op af te sturen. In een micro-omgeving als de tuin werkt dit prima en houdt de natuurlijke kringloop zichzelf in stand, in evenwicht en wordt ze sterker. Ik als mens mag daar een onderdeel in zijn.

Natuurlijk heb je ook te maken met de macro-omgeving: het weer, de boeren en tuinders om je heen, vliegtuigen die overvliegen, de warme winter van vorig jaar, de warme golfstroom, het smeltende poolijs, enz. Duidelijk is dat de tuin als micro-omgeving mee beweegt in de stroom van de macro-omgeving en dan kan je te maken hebben met een 'preimotten-jaar', of zie je dat de bijen, ondanks jouw gifvrije tuin, de weg kwijt zijn door omringend landbouwgif of straling van zendmasten. Maar naarmate de tuin gezonder in zichzelf wordt, is zij ook weerbaarder tegen omringende invloeden. Zoals een mens die lekker in zijn vel zit, meestal genoeg weerbaarheid heeft om de omringende virussen te weerstaan.

Alles heeft met alles te maken. Wij nemen waar met onze ogen en zien fysieke vormen: een mens, een dier, een plant. Maar de samenhang daartussen kun je meestal niet waarnemen met je ogen, maar is er wel. Een duidelijk voorbeeld is verliefdheid tussen mensen. Je kunt het natuurlijk reduceren tot verhoogde lichaamswarmte of een veranderende kleur op de wangen, maar we weten allemaal dat verliefdheid veel meer is dan dat. Verliefdheid is ook niet economisch in te delen, tenzij je er een industrie op gaat zetten, maar dat is een heel ander verhaal.

Het is tegenwoordig niet meer zo in de mode om naar een hogere zin achter de dingen, achter het leven te zoeken en zeker niet om te denken dat er een grotere orde zou zijn, die al die levensvormen met elkaar in verbinding laat zijn en zorgt voor een natuurlijke samenhang. 'God is dood', zei Nietzsche al, en die gedachte lijkt leidend te zijn in de huidige westerse samenleving. Het gaat mij nu niet om een discussie over het bestaan van God, maar wat de gedachte 'God is dood' teweegbrengt.

Geloof in eigen kunnen

In eerste instantie zal deze vaststelling een bevrijdend gevoel hebben gebracht. Moet je kijken wat wij als mens allemaal kunnen, wat we allemaal weten! We kunnen iedereen genezen, alles onderzoeken, atomen ontleden, op de maan landen! We hebben God niet nodig! En we kunnen het ook veel beter zonder God, die met zijn vreemde normen en waarden onze ongebreidelde ontdekkingsdrift maar in de weg staat. De ontdekkingen van de mens hebben een ongekeerde vlucht genomen. Wetenschappelijke groei lijkt de laatste 100 jaar iedere 10 jaar exponentieel te zijn gegroeid. De mens krijgt keer op keer bevestiging van deze gedachte: wij als mens kunnen het prima zelf. En inderdaad: we leven langer, onze kinderen lijken slimmer, we zijn rijker, we gaan op vakantie naar de andere kant van de we-

reld. Er zijn alleen nog een paar lastige probleempjes op te lossen. Wat te denken van resistente antibiotica, of het enorme percentage ADHD kinderen, of de nog altijd schrijnende armoede en honger (naast de eveneens schrijnende toenemende obesitas), of de absurd goedkope vliegtickets, waarmee je bijna gratis door het gat in de ozonlaag kan vliegen. Allemaal probleempjes die te maken hebben met de ontbrekende samenhang. Een mens die volledig opgaat in zijn ontdekkingdrift, vol enthousiast van eigen kunnen en weten, is aan zichzelf overgeleverd, want God is immers dood.

Kracht die alle verstand te boven gaat

Gelukkig kunnen wij verklaren wat we willen, maar laat God zich niet dood maken door een verklaring. Ik weet dat veel mensen moeite hebben met het begrip 'God', mede door het gedrag van de kerk, maar zie het dan zo: twee mensen gaan een relatie met elkaar aan, omdat ze van elkaar houden; je eet niet alleen wat gezond voor je is (vanwege de mineralen en vitamines die in het voedsel zitten), maar toch ook omdat het lekker is; eten smaakt ook anders als je samen eet; een moeder die een (echtel!) auto optilt waar haar kind onder ligt, denkt niet aan haar oudedagsvoorziening; een imker die geen honing slingert, maar bijen houdt voor de lol; en soms is het liefdevoller om je kind niet alles te geven waar het om vraagt, maar het er zelf voor te laten werken. Waar het werkelijk om gaat, wat jou werkelijk drijft, heeft tien tegen een te maken met liefde. En liefde is ook wat zich makkelijk weg laat redeneren, weg laat drukken als het gaat om 'economische haalbaarheid' of zoiets. Liefde wijkt. Liefde dringt zich niet op. Maar als ik terugkijk (ik ben de 50 gepasseerd, dus dat mag ik), zie ik dat alle essentiële ontwikkelingen in mijn leven en in mijn omgeving voortkwamen uit liefde. Vaak gewoon omdat ik niet meer anders kón. Mijn wil als mens wordt meestal gedreven door hebzucht, eigen belang en gemakzucht. En als ik vervolgens moe en uitgeblust niet anders kan constateren dan dat ik ontevreden ben en 'iets' mis, dan is er ruimte. En die ruimte begint meestal gewoon met een vraag: 'Is dit alles?', bijvoorbeeld. Liefde vult als water de ruimte. Ze wacht als water geduldig tot de dammenbouwers hun strijd hebben opgegeven.

Ik ontdek liefde in het breken van de aarde, als het spinazie-zaadje een stengeltje voortbrengt, die onweerstaanbaar omhoog groeit, naar het licht toe. Ze vraagt zich niet af of ze zin heeft vandaag. Nee, er is een kracht in haar, die haar voortstuwt, naar het licht toe. Die kracht laat haar volledig zichzelf zijn, laat haar blad vormen en laat haar bloeien en zaad vormen. Zo kwetsbaar, maar zo krachtig. En alles werkt samen om haar te laten slagen: de vruchtbare bodem, met al het leven erin, de regen, de zonnewarmte, de bijen, de tuinder. Dit leven, deze liefde eten wij.

Alles, ja ook het gehandicapte kind en de afhankelijke senior, en ook het kwetsbare jonge spinazieplantje en de stoere oude eik, ja zelfs ook de talentvolle wetenschapper en de minister van oorlog, alles is van belang en alles is onmisbaar. Jij ook!

Ik wens jullie veel oog voor het zwakke, het tere, het afhankelijke. Verzorg het en geniet ervan, in het besef dat je zelf ook zwak, teer en afhankelijk bent.

Hans

In het Volle Leven

In het Volle Leven is een puur-natuurtuin: ik ga uit van de eigen kracht van de natuur. Planten zijn sterker en smaken krachtiger als ze hun eigen weg mogen zoeken, zonder hulp van kunstmest en natuurlijk zonder gif. Als je lid wordt van de tuin, ben je elke dag welkom om biologische groenten, kruiden, bloemen en kleinfruit te oogsten. Naar eigen behoefte (je kan alles oogsten wat oogstklaar is, dat staat aangegeven op het oogstbord) en voor eigen gebruik. Wie zin heeft om mee te werken is van harte welkom. Maar je bent hier helemaal vrij in.

Alle informatie over de abonnementen, andere wetenswaardigheden, zoals ook recepten, vind je op de website www.inhetvolleleven.nl

Hans.

*Uitgave van oogsttuin
"In het Volle Leven"
sinds 2007*

Verschijnt elk kwartaal

Redactie:

Hans Weima (tuinder)

Carmen ten Have

Opmaak: Piet Koeken

Contact:

email: tuinder@inhetvolleleven.nl

website: www.inhetvolleleven.nl

tel: 06 1712 7136

Dit blad is gratis voor leden.